Szegedi Egyetem

Az önálló munkára nevelés

— Milyen formában látja biztosítottnak Professzor Úr a hallgatók önálló munkára nevelését?

A hallgatók önálló munkájára a jelenlegi oktatási rendszerben is sok lehetőség van. Mindenesetre sokkal több mint régen volt. A hallgatók a megnövekedett számú gyakorlatokon és szemináriumokon az egész tanév folyamán aktív tevékenységet fejthetnek ki: feladatokat oldhatnak meg, kísérleteket végezhetnek, szakirodalmat dolgozhatnak fel, önálló dolgozatokat, értekezéseket, korreferátumokat mutathatnak be, vitában vehetnek részt. Igaz viszont, hogy ma még nem minden oktató képes a gyakorlatokban és a szemináriumokban rejlő valamennyi lehetőséget a hallgatók önálló munkára nevelésére felhasználni.

A hallgatók önálló munkájának lehetőségeit azonban véleményem szerint tovább kell bővíteni, az egyetemi tanulásnak lényegében a hallgatók önálló tevékenységén, búvárkodásán kell alapulnia, és minden egyetemi oktatási formának ezt kell elősegítenie. Ebből a meggondolásból kiindulva helyeseltem a decemberi egyetemi közgyűlés előterjesztésének azt a javaslatát, amely szerint csökkenteni szükséges az előadások számát és még több szemináriumi foglalkozást, gyakorlatot kell a tantervbe beilleszteni. Ugyanakkor fontosnak tartom az előadások jellegének megváltoztatását is. El tudom képzelni, hogy az előadások egy része a jövőben nem is fog más célt szolgálni, mint az önálló munka segítését, és éppen ezért látogatásuk kötelező volta megszüntethető lesz. A tanárnak a mainál számosabb szemináriumi, gyakorlati foglalkozáson módja lesz a hallgatók rendszeres munkáját félév közben is ellenőrizni és értékelni, tehát megállapítani, hogy a hallgató az előadást hanyagságból nem látogatta-e vagy pedig azért, mert más, neki megfelelőbb módot talált a jó felkészülésre. Ilymódon megszüntethető volna az egyetemi munka igen kedvezőtlen jellemzője: a vizsgaközpontúság, a vizsgák előtti rohamtanulás.

Társadalmunk hatalmas arányú fejlődése napról napra új és új kérdésekkel ismertet meg bennünket. Egyetemi oktatásunk a reform bevezetése óta is sok nyugtalanító kérdést tesz fel a szemlélőnek. Vizsgaszempontúság, oktatási módszereink elavultsága — minderről tárgyalt a tudományegyetem oktatói értekezlete már. A szakemberek közül először Havasi Zoltánt, az Egyetemi Könyvtár igazgatóját kerestük fel. Az előző számunkban közölt interjúban ő adott választ az oktatás korszerűsítésére vonatkozó kérdéseinkre. Elmondta, hogy véleménye szerint, nagy szükség lenne a hallgatók tájékozódási képességének növelésére, annak az egyetemi munkastílusnak a kialakítására, amely a diákok önálló tevékenységére épít. Mivel a beszélgetés végén annak a reménynek adott kifejezést, hogy komoly eredmény csak az egyetem vezetőinek és a pedagógia tanszéknek segítségével érhető el az oktatás korszerűsítésében — most dr. Ágoston György professzort, a Pedagógiai Tanszék vezetőjét kerestük föl következő kérdésünkkel.

— Van-e Professzor Úrnak elképzelése az előadások jellegének megváltoztatására?

Igen, az előadásoknak ma szinte kizárólag „prelegáló" jellegén szükséges lenne változtatni. Ennek érdekében a következő módszereket látom hasznosaknak:

Összefoglaló kérdéseket tehetnénk fel az előző órák anyagából, mintegy az anyag összefoglalásául és az új anyagrész bevezetéséül. El tudom képzelni néhány előadási óra átalakítását szemináriumszerű megbeszéléssé, összefoglalássá. Itt már több lehetőség nyílik a hallgatók tanulásának ellenőrzésére és teljesítményeik értékelésére is, különösen akkor, ha a hallgatóknak ezekre az alkalmakra fel is kell készülniük. Saját tantárgyaimról beszélve elképzelhető a didaktikai előadások sorozatában például olyan foglalkozás, amelyen magnetofonról egy tanítási óra részleteit közvetítjük a hallgatóknak, és a tanítási órát meghatározott szempontok szerint velük elemeztetjük. A rendszeres tanulást segítő hatásos módszer az előadások témáinak feldolgozása kérdések formájában, a kérdésjegyzék átadása a hallgatóknak azzal a követelménnyel, hogy meghatározott határidőre készüljenek fel a kérdések alapján. Az ellenőrzés írásban történik (a hallgatók az ellenőrző órán a megadott kérdésekre írásban válaszolnak). A kérdéseket úgy kell megfogalmazni, hogy a hallgatók gondolkodva, új összefüggéseket keresve, problémákat megoldva legyenek kénytelenek tanulni az anyagot. Ez a módszer a programozott oktatás bizonyos fajta alkalmazásának tekinthető a felsőoktatásban. Igaz, hogy ez a módszer az előadótól nagyon sok időt igényel.

— Milyen vizsgáztatási módszert tart a legobjektívebbnek?

— Az a jó vizsga, amely maximális mértékben kiküszöböli a véletlenek lehetőségét. A rossz vizsga, amelyen bármilyen alapos tanulás eredménye a vizsgáztató szeszélye, rosszkedve, maximalizmusa miatt bukást eredményezhet — tehát a véletlenre épül — elveszi a hallgató kedvét a tanulástól. Több magyar egyetemen foglalkoztak már az objektív vizsgáztatás kérdésével, felhasználva a gépi vizsgáztatás eredményeit is. Az eddigi kísérletek azt mutatják, hogy a gép nem pótolhatja a vizsgáztatót, csupán értékes segítséget nyújthat. Gép nélkül is lehetséges ilyen vizsga. A hallgató tétellapot kap, amelyen nyolc-tíz röviden megválaszolható lényeges kérdés szerepel és egy részletesen kifejtendő tétel. A hallgató írásban válaszol a kérdésekre, majd válaszát az átfogó tétel elmondása előtt átnyújtja ellenőrzésre a vizsgáztatónak. Az egy előre kidolgozott pontrendszer alapján percek alatt képet nyer a hallgatóról, az átfogó tétel kifejtése után pedig pontosan meg tudja határozni az érdemjegyet. Szeretném megemlíteni, hogy az utóbbi években is csak részben érvényesült az a követelmény, hogy a szigorlatoknak és az államvizsgának zárthelyi írásbeli dolgozatból és szóbeli feleletből kell állniuk. Az írásbeliségnek ez az elhanyagolása súlyos következményekkel jár, különösen a tanárszakosok tekintetében.

— Gyakran hallunk olyan panaszt, hogy a hallgatók az egyetemről kikerülve még azt a tudásanyagot sem tudják felhasználni, amelyet valaha a vizsgára „megtanultak". Mi ennek az oka?

— Megdöbbentő, hogy milyen sokan nem tudnak tanulni. Vannak, akik értelmetlenül magolnak, megtanulják az idegen szavakat anélkül, hogy értenék őket. Hallgatóink nagyrésze nem tud — nem előadás alatt, de egyáltalán, otthon sem — lényegretörő jegyzetet készíteni. Ezért szükséges lenne az első hetekben a jegyzetelésre is megtanítani a hallgatóságot.

— Nem érvényesül-e kevésbé a nevelés hatékonysága, ha a hallgatók önállóságára építünk?

— Egyáltalában nem. Sőt, véleményem szerint magasabbfokú, az egyetemi adottságokhoz jobban alkalmazkodó nevelést lehet megvalósítani az új oktatási módszerek révén, mivel a nevelés elválaszthatatlan az oktatástól. A hallgatók több szabadideje azt eredményezheti, ha megfelelő ellenőrzési rendszer egészíti ki, hogy növekszik önállóságuk, felelősségérzetük, hiszen rájuk van bízva, miként sajátítják el az anyagot. Az a véleményem, hogy rábízhatjuk a hallgatóra: előadáson vagy helyette kutatómunkával tanulja meg az anyagot. Ha nem jár előadásra, bizonyítania kell tudásával, felkészültségével. Ugyanakkor a kötelező szemináriumok, gyakorlatok és ellenőrző alkalmak számának növelése azt is eredményezi, hogy az oktatók jobban megismernek egyes hallgatókat, könnyebben tudnak munkájukra s ezen keresztül egyéniségükre is hatni. A megismerés pedig azt is eredményezheti, hogy meglátják: mikor és hol támasztottak irreális követelményeket a hallgatókkal szemben. A fiatalok sokszor panaszkodnak ugyanis arról, hogy egyes tanszékek oktatói aránytalanul magas követelményeket támasztanak, s más, objektíve fontos tárgyat kénytelenek elhanyagolni. Azt hiszem, valamennyi tanszék összefogása lenne szükséges ahhoz, hogy a hallgatókkal szemben támasztandó racionális követelményrendszer kidolgozásával gátat vessünk a túlzott szakmai sovinizmusnak, vagy nagyvonalúságnak.

— Milyen lépésekkel járul hozzá a pedagógiai tanszék a korszerű módszerek kialakításához?

— A decemberi közgyűlésen jelentettem be, hogy kísérletet szeretnénk tenni a pedagógiai és pszichológiai órák egy bizonyos százalékának szeminarizálására. Ezek a kezdeti kísérletek oktatói terhelés és a helyiséghiány miatt meglehetősen szerény keretek közt folynak, de reméljük, hogy így is fontos következtetéseket szűrhetünk le a további munkára vonatkozólag. Munkánkat az is befolyásolja, hogy amíg a pedagógia tudománya az utóbbi években forradalmi változásokon ment át, és egyre egzaktabb kísérletekkel, matematikai módszerekkel foglalkozó tudománnyá válik. Hallgatóinkat tájékoztatni kell a legújabb eredményekről, és el kell érni, hogy gyakorlati munkájukban ezeket alkalmazni tudják. Minden erőnkkel azon vagyunk, hogy biztosítsuk hallgatóink megfelelő pedagógiai előkészítését, gyakorlati munkára készítsük fel őket tanári hivatásukra. Sajnos, sokan, amikor az iskolai gyakorlatokat bírálják, elfeledtetik kijönni az iskolába és ott megfigyelni a pedagógiai gyakorlatokat: mennyire felelnek meg a modern követelményeknek.

V. M.

Házasság az egyetemen

Nemrégiben két kanadai egyetemen felméréseket végeztek az egyetemi hallgatók körében egyre nagyobb mértékben terjedő házasodásról. Bár *az eredmények csak részlegesek és inkább a kanadai viszonyokra vonatkoznak*, szélesebb érdeklődésre is számot tarthatnak.

A fiatal házasok bizonyos részénél csak a férj tanul és a feleség dolgozik, hogy fenntarthassák a háztartást. De a legtöbb fiatalasszony csak néhány évet akar dolgozni, később otthon marad a gyermekek nevelésére. Csak nagyon kevesen remélhetik, hogy a férj tanulmányainak befejezése után ők is folytathatják tanulmányaikat.

A férjek nagy része napi néhány órában munkát vállal télre és nyáron teljes időben dolgozik. Bár a részleges munkát nagyon rosszul fizetik, a férj is részt kíván vállalni a családfenntartásban. *Sok hallgató ezért nem is jár előadásra, csak a vizsgán jelenik meg.* Egy másik megoldás: ha belépnek a hadseregbe, fizetik a tanulás költségeit, s az egyetem befejezése után három évet kell ellenszolgáltatásként egyenruhában tölteni.

A felmérés során kérdéseket tettek fel a hallgatóknak, vajon az anyagi nehézségek befolyásolják-e a házasságot. E téren megoszlottak a vélemények. Egyesek szerint *a rossz anyagi körülmények fontos szerepet játszanak a veszekedésben, állandó feszültséget okoznak a házasfelek között, és gyakran válláshoz is vezetnek.* Éppen ezért a hallgatók azzal a kérdéssel fordultak a közoktatásügyi miniszterhez, hogy a házas hallgatók anyagi helyzetét ne a szülők jövedelme szerint bírálják el. Kanadában az ösztöndíjak megítélésekor ugyanis ez a helyzet.

A pszichiáterek azt tartják, hogy egy kiegyensúlyozott fiatal pár túlteheti magát e nehézségeken, és ha a vitákat a pénzügyi nehézségek váltják is ki, ez csak az amúgy is meglevő konfliktusok kirobbanását eredményezi.

A házasság segíti vagy akadályozza a tanulmányokat? A kérdőívek szerint *a házasság nem kedvező a tanulmányok szempontjából.* Az első ok, mégpedig egy meglehetősen humoros ok az, hogy a férjek nem szeretnek mosogatni. Ha feleségeik — akik épp úgy nem szeretnek, mint ők — megkérik őket erre, akkor kitérnek, mondván, hogy készülniök kell valamilyen szemináriumra, vagy dolgozatot kell írniuk, ami természetesen halaszthatatlan dolog.

Míg a tanulmányok végzése alatt a feleség dolgozik, és a férj csak időnként végez munkát a már említett okokból, a tanulmányok befejezése után a család fenntartását teljes egészében átveheti a férj. A család anyagi helyzete megjavul, ilyen szempontból nincs akadálya a gyermek felnevelésének.

De addig is a feleség a férj tanulmányaiban jelentős segítséget nyújthat. Ez a segítség lehet technikai jellegű, (jegyzetek másolása), de különösen pszichologiai jellegű. A férj minden problémáját megbeszélheti a feleségével, akkor is ha az nem végzett magasabb tanulmányokat.

Pontos statisztikát nem állítottak össze a házas hallgatók tanulmányi előmenetele szempontjából, annyit azonban meg lehet állapítani, hogy a házasság ha nem is eredményez jobb előmenetelt, a hallgató könnyebben jut előre.

SZ. L.

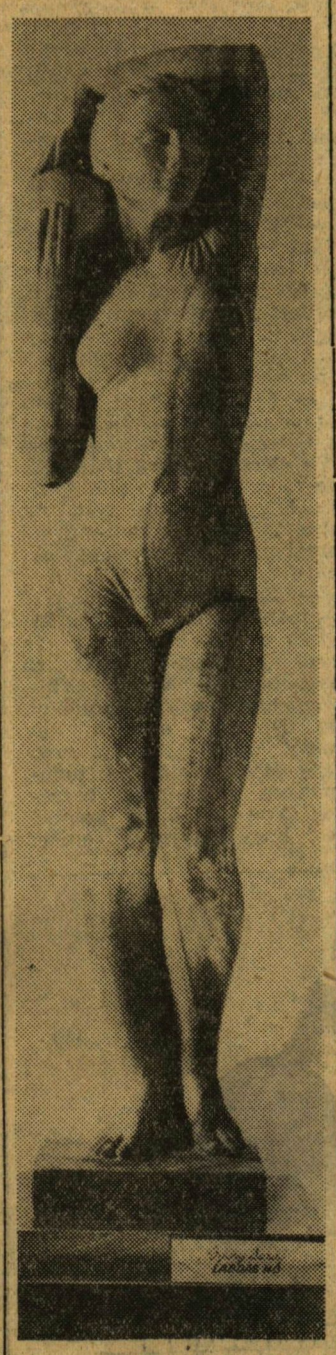

SPORTOLÓ
Győry Dezső szobra

Előzetes

Három irodalmi estről

Három nagyszabású irodalmi estet rendeznek tavasszal a József Attila Tudományegyetemen. Valószínűleg március első hetében kerül sor a városi tanáccsal közösen rendezendő *Arany János emlékünnepségre.* A nagy magyar költő születésének 150. évfordulójáról dr. Szauder József emlékbeszédével és fővárosi, valamint szegedi művészek közreműködésével nagyon színvonalasnak ígérkező irodalmi estel kíván megemlékezni az egyetem. Ugyancsak ebben a hónapban látogat Szegedre a hírek szerint *Illyés* Gyula, hogy részt vegyen a műveiből összeállított műsor előadásán.

A Kortárs című folyóirat fennállásának tizedik évfordulóját ünnepli. Előzetes tájékoztatás szerint április 17-én a folyóirat hat neves munkatársa, többek között *Váci* Mihály, *Benjámin* László és *Simon* István, látogat el Szegedre, hogy részvételével gazdagítsa az ünnepi estet. Ezen az ünnepségen dr. *Csukás* István tanszékvezető egyetemi docens méltatja a Kortárs elmúlt tíz évének sikereit.

SAKK

Rovatvezető: dr. Blahó György

I. FÉLÉVI FEJTŐVERSENYÜNK

befejeződött (tévedések elkerülésére rögtön tisztázzuk: egyetemi lapról lévén szó akadémiai félévekben számolunk!), itt az ideje az eredményhirdetésnek. Íme a megoldások: **1. Kubbel** (Világos: Kf1, Bb2, Be6. — Sötét: Kh1, Ff4. Matt 3 lépésben) **1. Bg6 Fg5 2. Bf2!**; 1. — Fh2(d2) 2. Bgg2!; 1. — Fe3 2. Bg3!; 1. — Fg3 2. Bh6+ **2. Teed** (Világos: Ke6, Vc6, Fg4, Hd5; gy.: d6. — Sötét Kc8, Vc7, Fb8. Matt 2 lépésben) **1. Vc3!** 1. Vf6??? lehetetlen (Gál, Pokol).

3. Niemeijer (Világos: Kb3, Vc5, Bg1, Ff2, He3; gy.: c6. — Sötét: Kf4, Bf6, Bh3, Fh6; gy.: e4, f3, h5, h7. Matt 2 lépésben) **1. Ka4!** 1. Hg4? hg! (Szűcs) 1. Hc4? Bg3! (Gál, Pokol)

4. Gotschall (Világos: Kh7, Vb3, Fe4, Hf7; gy.: g7. — Sötét: Kf6; gy.: e6. Matt 2 lépésben) **1. Ff5!**

5. Würzburg (Világos: Kb1, Va1, Fd5, Ff4, He1, Hg5; gy.: b4 c4, f2, f3. — Sötét: Kd4, Bc3, Hd8; gy.: b6, f5. Matt 2 lépésben) **1. Kb2!**

6. Mansfield (Világos: Ka1, Vf2, Ba4, Bg8, Fd3, He1, Hf3. — Sötét: Kf4, Be4, Fb8, Hb1; gy.: a2, f5, h2, h3. Matt 2 lépésben) Mint arra **Földeák Árpád** jeles sakkszerzőnk rögtön megjelenése után fölhívta a figyelmet (hálás köszönet érte! de már egy ilyen eldugott sakkrovatot sem lehet háborítatlan felelősséggel vezetgetni?), ebben az alakjában a feladvány mellékmegoldásos: **1. Fc4** és **1. Hc2.** A szerző az utóbbit pótlólag egy sötét gyalognak h4-re helyezésével küszöbölte ki — fejtőink pedig csak ezt találták meg. Hm ... Már aki megtalálta: 1. Vb2? Ba4:! (Gál, Pokol) De mi ez ahhoz a malheur-höz képest, ami a következő feladványal történt?!

7. Livsic (Világos: Kc2. Va5, Bg3, Fd5, Ha2, Hf7. — Sötét: Kd4, Bg6, Bh3, Fa7; gy.: e6, g2. Matt 2 lépésben) A diagramon a király túl sok sakk tüzébe keveredett. Illő, hogy — azok kedvéért, akik oly sok fejtörést áldoztak rá — ezzel kezdjük II. félévi versenyünket, de most már fejthető alakban:

1. E. Livsic
Sakkbladet 1960

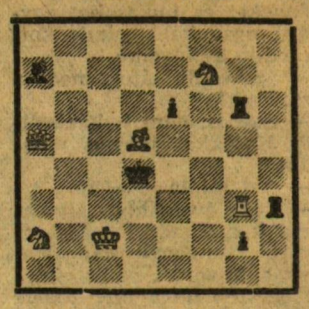

Matt 2 lépésben.

Lássuk a nyerteseket. 13 pontot ért el (a maximális 15-ből) **Szakács László** salgótarjáni, **Bezdán Sándor, Polgár József dr.** és **Polgár Tibor** szegedi, **Illész János** szőregi, valamint **Adorjáni Anikó, Pataki László** és **Vlcsovszky Rezső** budapesti olvasónk; **10 pontos Szűcs Gábor** (Szeged); **6 pontot** kapott **Gál András** (Szeged) és **Pokol György** (Budapest). Egyenlően végzett (13 pontos) első 8 fejtőnk **50—50 forintos könyvutalványban** részesült, amit postán már elküldöttünk. A nyerteseknek a könyvhöz jó szórakozást, a többieknek az elkövetkező félévben nagyobb szerencsét kívánok!

POROSZ HUSZÁRJÁTÉK. J. Esztrin — J. Nun, levelezési játszma, 1965/66.

1. e4 e5 2. Hf3 Hc6 3. Fc4 Hf6 4. Hg5 Fc5!? A híres Traxler-változat.

5. Hf7: Ff2:+ 6. Kf1 Ve7 7. Hh8: d5 9. ed Hd4 10. h3! Fg3! 10. c3 Hf5 11. d4 Fd7 Ilyen zavaros állásban levelezési játszmában szívesen nyúl az ember a könyvespolc felé: mit ajánl az elmélet? A porosz huszárjátékról szóló legfrisebb monográfia Esztrin és Petroszján közös műve. De hová nyúl maga Esztrin, ha tanácstalan? A rossz bábhoz:

12. Ve2? Fh2!! 13. Kf2 Hg3 14. Ve1 Hfe4+ 15. Kf3 15. Ke3 Hh1! 16. Vh1: ed+

15. — Hd2+! 16. Hd2: Vf6+ — világos feladta, mert 17. Ke3 Vf4+ 18. Kd3 Ff5+ után túl sok anyag vész.

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Főszerkesztő: **Papp Lajos.** Szerkesztőség: Szeged Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 15-198. 12-330. Kiadásért felel: **Kovács László** a Csongrád megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kiadóhivatal: Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 13-500. 13-116. A lapot az intézmények pártbizottságai terjesztik. Ára 50 fillér. Előfizetés negyed évre 3 Ft

Szegedi Nyomda Vállalat